

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

Видає ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“

Начальний редактор д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

НА БАЛІ

найелегантніші та найкращі сукні
виносує лише першорядна робітня
— жіночих костюмів і суконь —

МАРІ ПАВЛЮК, Собієського 12.

Національне виховання й позашкільна освіта.

Раніш, ніж засвітити ролію позашкільних культурно-просвітних установ у справі національного виховання, вважаю потрібним коротенько зупинитися на питанні, що таке нація та чи має право на існування окрема нація з погляду на інтереси загально-людського поступу.

Є безмежна кількість означень поняття „нація“.

Одні вчені головну ознаку нації вбачають в однаковості походження (т. зв. расова теорія), інші — в однаковості матеріальної й духовної культури. Але в останні часи вчені приходять до того висновку, що расова теорія не може розв'язати загадки нації, бо чим вище розвинена якась нація, тим з різноманітніших частин вона складається. Також однаковість культури не є кінцевою ознакою нації, бо є нації, окремі частини яких мають відмінні риси в матеріальній та духовній культурі, як це бачимо, на прим., на самих Українцях, з їх відмінними культурними типами по обох боках Збруча й на Карпатах, а в той же час час приналежних до однієї нації.

Дуже влучно, на мій погляд, означає націю О. Бавер^{*)}, — на його думку, націю творить спільна мова, спільна історія та спільна доля.

Пісно, мова кожного народу є його обличчям, є головною частиною його душі. І тому найпевніший спосіб зміни національності полягає в зміні мови, якою людина залюбки говорить, якою найліпше вона володіє. Цим і пояснюється, що пануюча національність, яка хоче аденационалізувати чужу націю, послуговується перекором педагогічним вимогам навчання на пануючій мові.

Правда, історія вчить нас, що не завжди переведення науки в пануючу мову приводить до національного відродження. Не рідко буває, що чужа нація боліче відчуває це „еліковне“ насильство, і тоді, як каже К. Кантський^{**)}, „а лоні держав з мішаним національно населенням повстає ворожий державні настрій, однак не ворожнеча проти всякої держави взагалі, тільки проти тої, в якій вони живуть; повстає змагання до відірвання від неї не те, щоб як самостійна нація — евантуально враз з одноплеменниками, які ділять таку саму долю в сусідній державі — організуватися в самостійну державу. Так само як у пануючій нації, так теж і в поневоленій родиться змагання до національної держави“.

Досить яскравим прикладом може

бути історія польського шкільництва за часів царської Росії, коли, не вважаючи на тяжкий гніт русифікації, польське громадянство не переставало кувати нову Польщу шляхом... конспіративного польського шкільництва^{*)}.

Отже кожна нація, яка хоче зберегти своє існування, мусить домогатися рідної школи, де вивчення рідної мови й літератури, рідної історії та географії є найважливішими предметами не лише для розумового, але і для морального, естетичного та горожанського виховання.

Спільна історія, героїчне минуле, великі люде — це головний капітал, на якому ґрунтується національна ідея. Нехай у минулому у нас було більше спільного смутку, ніж спільних радощів, але, як справедливо каже Е. Ренан^{**)}, „в справі національних споминів смуток має збільше значіння, ніж тріумф: смуток накладає обов'язки, смуток викликає спільні зусилля. Таким чином, нація — це велика солідарність, утворена почуттям жертви, які вже зроблено й які є намір зробити в будучності“.

Ради чогож нація приносить всі ці жертви? „Джерелом нації та істотною силою, якою вона існує, є стремління до політичної самодіяльності та самостійності, яке історично проявилось як боротьба за суверенність“^{*)}. Спільна доля підносить національне почуття, дає імпульс до національної діяльності й творчості, що одночасно стає на користь загально-людської культури, бо збагачує її оригінальними творами людського генія.

Як висловився знаменитий данський письменник Г. Брандес в своїй книжці „Національне почуття“^{**)}, „нарід береже свою позицію і рухається вперед, коли він у силі розвивати культуру і ми не маємо інших способів показати названі, крім одного — творити щинності. Хоч як мало було нас, але нема нічого, що забороняло б нам писати, або малювати, або займатися музикою ліпше, ніж усі інші народи, або відкривати їм культурні шляхи, котрих вони не майшли... Ми повинні зробити все, що в наших силах, щоб культурні джерела нашого краю вибухли з силою“.

Різноманітність влад, способів відчування, реагування, думання та ділення дає більше вигляду на поступ та розвій, як колиб її місце зняла в усіх цих напрямках одно-

*) Лив. змалюєк статті польського історика Я. Грабця „Кузня нової Польщі“ в українській перекладі — в час. „Українська Рада“ ч. 3-4 1924 р.

**) Е. Ренан. Що таке нація? Пер. М. Залізняка. Л. 1912 р., стор. 22.

*) В. Старосольський. Теорія нації. Відень. 1922 г. Стр. 89.

**) О. Брандес. Über das Nationalgefühl. Стр. 30-31.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
П. лів. Ринок 10. П. нов.
Конто почт. шед. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10-11 год. перепочка.
Реклама не зберігається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в квітні 4-20 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. до.
Італії 7-50 лл., Німеччині 7-50
м., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 20 ч. к. Руму-
нії 150 лев., Болгарії 750
лв., Австрії 7-50 шл. Зміна
адреси 1 дол.

**В сповіді оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.**
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

манітність¹⁾; у цьому відношенні повну правду каже Х. Житловський, що „багато продуктів загально-людської культури існують лише в певній національній формі і без неї не можна їх собі уявити“²⁾. Цей зв'язок національної культури з загально-людським поступом саме і дає право на існування окремої нації та правдивого національного патріотизму. Бодай усі найвидатніші вчені та філософи визнають, що поступовий рух людськості зовсім не засуджує на смерть окремі національності. Так, відомий російський соціолог П. Лавров у своїх „Історичних листах“ писав: „Жадання піддержувати свою національність, як самостійну уособлену одиницю, цілком законне, бо воно відповідає стремлінню, щоб ідеї, в котрі чоловік вірить, моза, якою він творить, життєві цілі, що він собі ставить, увійшли, як живий елемент, у будучність, переродилися відповідно до потреб поступу в людськості і не загасли“³⁾. Всі наведені тут думки, розуміється, мусять знайти признання і в житті українського народу.

Отже першим постулатом розвитку нації стає рідна школа, як основа матеріальної й духовної культури нації.

На жаль, новий закон про організацію шкільництва, ухвалений сеймом 10. липня 1924 р., може повести до цілковитого руйнування українського шкільництва в напрямі перетворення державних українських шкіл у польсько-українські школи, себто в школи з двома викладавими мовами.

1) В. Старосольський. Ibid, 119-та стор.

2) Х. Житловський. Соціалізм і національнє питання. Пер. з рос. 1915 р. 53-та

3) Цитовано з книжки Х. Житловського „Соц. і нац. питання“, 54-55 стор.

Тут не місце детально засвоювати, наскільки відповідає педагогічним вимогам „двоязыччє“ шкільного навчання, — я лише вказу на те, що видатні педагоги всього світу однодушно визнають, що денациональна школа, яка відкидає народню мову і натомість учить чужої, ломить ту психіку дитини, з якою вона приєднала до школи свої спостереження й відповідні уявлення, сполучені з кожним рідним словом.

Щоб запобігти тому лихові, яке несе з собою руйнування українського шкільництва, українське громадянство мусить енергійно вжитися за оснування приватного шкільництва, себто підтримати всіма засобами „Рідну Школу“, як установу, що стає на захист рідної школи в ім'я національних інтересів українського народу.

„Рідна Школа“ мусить у нас мати те значіння, яке мала в свій час чеська „Центральна Шкільна Матиця“, яка шляхом приватної самопомочі вибудувала велику сіть початкових і середніх шкіл, утримуючи своїм коштом перед війною 85 шкіл, крім цього 70 дитячих захистів, з яких було загалом понад 15.000 чеських дітей. Її щорічний бюджет виносив в останні часи понад два мільйони корон.

Крім „Рідної Школи“ в справі національного виховання шкільної молоді, що позбавлена можливості національного виховування в рідній школі, велику ролі можуть відіграти позашкільні культурно-просвітні установи, улаштуваючи для тої молоді систематичні лекції на теми українознавства, — української мови й літератури, історії, економічної географії України, історії українського мистецтва й т. д., — драматичні вистави й концерти, організуючи бібліотеки й читальні.

Систематичні лекції на теми украї-

Red. czas. „Dilo“ we Lwowie. Pr. 71/25 W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prawowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czaporisna „Dilo“ Nr. 21 (10473) z dnia 30. I. 1925 r. pod tytułem 1) „Stylizacja strasim“ cały następ 1-isy, zdanie z ust. 2-go między słowami: okremolu opłatoju... a: ukrainioł mowy, dalej między słowami: czy z przyznaczenia... a: językowi u-prawnienia, z ustępu 3-go pierwsze zdanie całe i od słowa: nacjonalni! ukrainioł! tery-torii... do końca artykułu, 2) „Alexei Kras-noboh“ w przedostatnim ustępie wyrażenie między słowami: małopolskich polityk... at Słoty wai poznaki zawiera znamiona ad 1) abrodzi z § 65 a) b) ust. kar. ad 2) występku z § 300 u. k. uznal dokonana w dniu 29. stycznia 1925 konfiskację za usprawiedliwio-na i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydai w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydai nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umiescił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewy-konanie tego nakazu pociąga za sobą następtwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. Nr. 6. ex 1863 t. j. zaażalenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 31. stycznia 1925 r. (Hilpasz nieczytny).

Red. czas. „Dilo“ we Lwowie. Pr. 73/25 W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Pre-sowy we Lwowie, że treść artykułu, umie-

szczonego w czasopiśmie „Dilo“ Nr. 22 (10401) z dnia 31. I. 1925 pod tytułem: 1) „Car hołid“ zdanie w kolumnie 2-giej 1) między słowami: ad hoc sktejenych i budach a: Ekonomiożny niedorozumyok, 2) w kolum-nie 3-ci między słowami: koworty! zszach do kredytu... Ukrainioł! kredyt perezaw! i między słowami: pokazalya ludny czutyjmy zemli... a: Malozemelni i bazeremelni, 3) na stronie 2-giej tego artykułu wyrażenie między słowami: słobodna zlikwidowani... a: W jednomyślnie achidno-halykoma. II. Odnostrofi dla kresowych urjadnykiv“ na stronie 3-ciej w kolumnie czwartej wyrażenie oo słów: urjadnykiv na kresach... do końca zdania. III. „Dowys“ w ustępie ostatnim wyrażenie między słowami: proty pryw. obwynytyk... a: rozprawy widroczeno! zawiera znamiona ad 1) znamiona zbrodni z § 65a) występku z art. V. ust. z 17.XII. 1863 Dapp. Nr. 8.63 ad II. występku z § 300 uk. ad III. uznal dokonana w dniu 31. stycznia 1925 roku konfiskację za usprawiedliwioną i za-razdził zniszczenia całego nakładu i wydai w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu red-aktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umiescił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewyko-nanie tego nakazu pociąga za sobą następtwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. Nr. 6. ex 1863 t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 31. stycznia 1925 (Hilpasz nieczytny).

*) O. Baiver. Nationalita enfrage und So-dal-Demokratie. 1927.

**) J. Kantowski. Naціо нальнє і інтер-національність. Пер. з нем. 1915, стор. 32-33.

Вознавання мають своїм завданням дати знання про те, хто ми й чий ми діти".

До викладу цих лекцій слід пригнати не тільки місцевого учителя, а й місцеві інтелектуальні сили вчителів. Самі викладачі мусять бути пристосовані до інтелектуального розвитку слухачів, мати певні науковий зміст, а своєю формою якомога більше зацікавити слухачів і викликати в них активну діяльність. Засобом для цього може служити метода планової розмови лектора зі слухачами, а також наочність викладу (малюнки, географічні карти, картографи, діаграми й т. п.).

Драматичні вистави мають ознакомити шкільну молодь з кращими формами наших драматургів, а конкурси — з нашою народною піснею, яка вже придбала загальне признание всього світу через красу своєї мелодії.

Бібліотеки й читальні дадуть шкільній молоді такий матеріал читання, який сприятиме розвитку її національної свідомості. Пам'ятаючи, що в наших дітях — наше майбутнє, культурно-освітні установи не можуть байдуже поставитися до національного виховання нашої молоді, а тому не відмовляться взяти на себе й цю відповідальну роботу, яка покладається на них умовами сучасного законодавства в справі організації шкільництва.

Ст. Сіропольо.

ШАДНИЧІ КАСИ НА УКРАЇНІ.

На Україні існує тепер 1061 шадничка кас, з того одна головна у Харкові, 4 в губерняльських містах, 54 підрайонних, 726 почтових, 23 заміських, 15 місцевих філій і 201 посередницьких. За минулий рік число операцій по прийняттю вкладок досягло 637.450, по видачі — 558.810.

Кількість кас є переважно робітничі і службові, на яких припадає 73 проц. загальної суми вкладок. Сума вкладок, що належить цій групі, становить 35 проц. загальної суми вкладок. На селянство припадає чимало вкладових і суми вкладок всього на всього 3 проц.!

Загальна сума вкладок становила 1,700.000 крб. В порівнянні до відповідних часів це не дуже багато.

В напруженому положенні.

Кілька уваг на церковно-народні теми.

I.

Хто мав нагоду вряди-годи переглядати радянську пресу, міг стрінути у "Вістях", офіційнім органі харківського уряду, цікаву передовицю під написом: "Церковні справи". Справді дивно! Якось несприятливо було й читати таку статтю в такому органі. Тільки подумати! Офіційний орган, орган уряду, що *per fas et nefas* перебіла розділ церковні й державні, що поставив церкву й її служителей в становище заробітних ремісників, що так довго й зазвело проповідувало безвір'я, висміював християнський релігійний культ, той орган несподівано присвячує свою увагу церковним справам.

Притоку до передовиці на церковні теми в радянському офіційному дає голоси поодинокі робітничі організації, які пропонували, щоб для обезцінення і знищення в масах "релігійних забобів" влада наказала всім працівникам в дніх рідявних свят, а головним чином щоб пустила в рух всі фабрики. І тут приходиться замітити дивне явище. Якже відповіла влада у своїм органі релігійним атеїстичним прозелітам? Вони заявили, що більшість населення святкує Христове Народження, що та більшість бачить в тому святі символ нового життя, відраджень світа, а радянська влада мусить рахуватися з волею більшості, а її навичками і традиціями, а її почуваннями і вірою. Хто не хоче святкувати рідявних свят, нехай уважає їх днями відпочинку, признаними революційною владою.

Радянська влада після семилітнього досвіду приходиться до переконання, що мусить рахуватися з волею більшості, що й диктатура міліонного пролетаріату мусить бути обмежена волею величезної більшості, яка розходиться з диктаторськими чинниками в різних культурних, релігійних, соціальних чи якихнебудь інших явищах.

Та, на жаль, цього розуміння волі більшості дуже часто немає у нас. Замість пошанування традицій, замість піддання вкорінених інституцій у нас переважає "реформаторський" гін, слівий і засліплений, не оснований на користності й доцільності, лише на диктаторській примхливості.

Саме в часі, коли наш національний організм по цім боці рижської лінії є потрясений в своїх основах, коли він виснажений до крайності, коли на наш народ зі всіх усюдів сиплються удари, коли піднімаються наша культура, нищиться економічна спроможність, підмудлюється соціальна відпорність, коли тут розливається мутна хвиля денационалізаційних бурнів, коли над нами висить примара страшною голодовою катастрофи, — в такий добі ми повинні виявити якнайбільше внутрішньої єдності, скордированості, суільності. Ми повинні вичинити всього, що може спричинитися до ослаблення національного організму, що може викликати небажаний фермент і спричинити війну всіх проти всіх. Новотарство і реформаторство, якщо воно є кінцеве і доцільне, повинно бути проведене у відповідному часі і сприятливих умовах. Відкаж реформаторська сама по собі є затяжого характеру і атакує в свій крутіж великі маси. Реформатор мусить уважати, щоб не протиставити волі більшості та щоб сама "реформація" і порушення мас не дали нагоди вмішуватися постороннім чинникам і викривати саму ідею реформаторського руху. Особливо справи, заявані в церкві, зі всенародною інституцією, яка є моральною, духовною власністю всіх віруючих, мусять бути трактовані незвичайно обережно, ніжно і безумовно в агоді з волею більшості. Удалий реформатор ніколи не розходився з принципом більшості, бо знав, що в протинному разі їх акція або

буде доволі безуспішна, або дещастівна. Тим більше вони вчинили вмішування у внутрішні справи свого народу і його інституцій посторонніх, байдужих, неприхильних, а тим більше ворожих чинників. А все таки, як учить нас історія, не раз проти волі самих реформаторів у справу вступали посторонні чинники і повертали її проти народних інтересів.

Домінуючою проблемою, яка до глибини порушила все наше громадянство, у вчучому розумінні, є справа насильного целібату, а в ширшому розумінні латинізації й замаху на гріхат. церкву. Не уявляючи себе покликанням розглядати цю проблему з церковного становища, звернемо увагу на національний і соціальний бік целібатної kwestії. Мусимо зробити це тим більше, що з одного боку за нами деякі заведбання під тим оглядом, а з другого — що ця проблема стала всенародною, що вона порушила всю нашу масу, що викликала напружену уважність не лише вірних гр. кат. перекл, але й римо-католиків та православних. Можна сміло твердити, що тут, в Галичині, на межі між католицьким і православним світом а питання целібату можуть потягнути всі наші, які досі заявляють з унією.

Латинізація гр. кат. церкви, проведена тепер під прапором насильного целібату українського духовенства в Галичині, примусила громадянські чинники всіх трьох галицьких дієзій до прилюдного виступу в обороні прав духовенства і улегалізованих традицій гр. кат. церкви.

Це й спонукує нас виступити з об'єктивним розглядом цієї проблеми в пересвідченні, що це час на додатні коректури в імя загального національного інтересу.

Пам'ятаймо: Рідня Шкода — це народня фортеця, це певний захист у добі нехристиянства!

Осип Туржиський

1)

Кость бере жіночку на іспит.

Присвячує жоді добрих оглядачів.

I.

Господар Іван Нечипір діждався великого свята у своїй хаті: його жінка Олена породила йому здорового сина-козачка. З того приводу Іван напросив майже все село на крестини. Найцікавішою постаттю між гістьми був старший господар Кость, який мав уроджений талант жартуна-сміхотворця. Коли він забавляв щось розказувати, то звичайно виходив ізза стола, ставав із чаркою в руці серед хати й тоді вся громада затихала, щоб слухати Кость.

Перше всього Кость побажав Іванові, щоб його син здоровіс і щоб його жінка породила йому дванадцять апостолів.

Се побажання не подобалося Костеві жінці Насті, що сиділа під печю. Вона на пів жартом, на пів досядою бовкнула до свого чоловіка: — Можеш ти, старий, стидався святих апостолів, що на них так очима клінеш... Можеш ти не вигадувати на них Бог зна, що...

Але Кость не звертав уваги на упищення жінки, навпаки, він додав, що всі святи, яких бачимо на образах, були колись такими грішними людьми, як і ми.

Настіо видимо ці слова вкодили (вона була дуже побожна). Вже хотіла відповісти своїм чоловіком, як Бог приказав, аж тут перше її слово перебив судя Луць Семенюк, який сидів з двома господарями на ліжку. Він вийняв люльку вуст і з хитрою усмішкою обізвався до Кость:

— Ей, Костю! Ви там так собі розбалакнели, а не знаєте, що діється за вашими плечима... Ваша жінка нам розказує, що вже вас не любить...

На ці слова зараз обізвався Костеві жінка в такий спосіб, що не можна було розібрати, чи се правда, чи жарт:

— Ого раз ви сказали! Піх!... Не малаб я кого любити та такого старого штурпака!...

Коли Кость почув такі жінчійні слова, перший раз обернувся в її сторону і глянув на неї якимось цікаво-допитливим поглядом. Дума, що знизрала з його очей, здається, так і говорила до жінки:

Еге!... Ось як воно!... Ну, коли ти, жінко, так поневіряєш мене, свого чоловіка, перед усею громадою — чекай, неуго! Я за се дам тобі перед усею громадою порядку науку!...

Описав Кость випис проти свого значаю чарку, яку вже довго держав у руці, та почав розказувати ось яку притичину:

II.

— Якось недавно я возив на стацію до Красного одну пані поцесорку*). Ви її не знаєте. Молоденька адвоначка, а красниця з неї, хай її чорт вирве! То вже було десь над вечером, як ми вихали в топорівський ліс. Я, звичайно, як фірман, сиджу собі на перелі, а для моєї пані я намистив гарне сидіннячко на возі за собою. Коні навіть без батога разували трухцем біжати і порскають бадьоро, дай їм, Боже, здоров'я. Я покаяю собі люльчому та дивлюся перед себе. Дорога рівна, суха, погода тепла, сонце заглядає з поміж гіллі сосон.

Мені здається, що, не знати в якій причині, я їхав би так, як тепер, аж на край світу. Може се тому, що мені хотілося відіти як найдалі від моєї старої... а може тому, що за мною сидить пані, гарна, як образочок. Уже сонце заходить. Тихо довкола, як у церкві, тільки мої коні легенько тупотять.

Аж тут мені починає здаватися, що щось поза мною мусіло статися. Я оглядаюся: сидить, Богу дякувати, пані поцесорка й мене питає:

— Ви, Костю, чого так неспокійно оглянулись?

— Прошу вельможної пані, я боявся, щоби, борони Боже, пані не згубилися мені в дорозі!...

Пані поцесорка засміялася й каже: — Та чогож би я мала згубитися? Невже з мене така маленька, дрібна річ?

— А, борони Боже, борони Боже! Алеж таку делікатну, молоденьку особу треба пильнувати, як ока в голові.

Пані поцесорка усміхнулася й ми перестали балакати. Іхали ми без мови й розмови може черв'я години, може трошки довше. Аж нагло щось між гільками зашелестіло. Се було по дівім боці дороги. Я глянув у сей бік: не бачу нічого. Нараз чую за собою голос:

— Костю, Костю!

— Що таке, вельможна пані?

— Костю? Я чогось боюся...

Щось так дуже заметушилося між гільками...

— Ласкава пані, не бійтеся! Се вивірка!...

— Ага... вивірка... Се може яка нечиста сила, а ви кажете: вивірка!...

— Прошу пані, будьте певні: нечиста сила не вчепиться ні мене грішного, ні такої доброї особи, як вельможна пані!

— Костю, Бог знає, коли скін-

читься сей великий ліс... У ньому мусить бути повно вовків та інших страшних звірів!...

— Прошу пані, вовків у сім лісі нема, а ліки, вибачайте, санні, відкажуть від людей, що сидять на возі. Найнебезпечніший вовк, се той, що ходить на двох ногах. Але про таких вовків тут уже давно нічого не чути.

По цьому слові я обернувся і глипнув на пані поцесорку. Вона так якось дивно і приємно подивилася на мене, що не знати, як се розказати. Воно було так, якби мені хто душу маслом помастив. По якомусь часі пані поцесорка відважлася знов до мене:

— Костю, я дуже боюся. Сидьте Костю коло мене...

— Прошу пані, я не можу, бо мушу давати повір на коні!...

— Ну, то я, Костю, сяду коло вас...

Я не знав з початку, що на се відказати, аж пані поцесорка знов до мене:

— То ви, Костю, не хочете, щоб я собі трошки сіла коло вас? Вам байдуже, чи я тут сама зі страху пропаду. Ото раз мушину, що воля думати про коні, ніж про жіночку!...

— А, хай Господь Бог боронить і заступити вас ласкава пані! Алеж як вам буде сидіти коло мене? Тут кепське місце, ну, тай деж такий делікатний і вельможний особі та сидати коло фірмана та ще коло такого простого хлопця, як, вибачайте, я...

— Костю, не балакайте довго, тільки допоможіть мені пересісти до вас. Намостіть мені ліпше сидіння. Я тут сама боюся й довше тут уже не висиджу.

(Продовження буде)

*) дієвідміна імені "поцесорка". Присл. автора.

Маняцтво чи побожні бажання?

Вшехпольський проект зміни виборчої ординації.

Головна група польської чорної сотні існуюча під назвою „Зайонку Людового-Народового“ відбуває тепер партійний з'їзд у Варшаві. Перший день наради віводив реферат голови партії, д-ра Ст. Гамбінського, про зміну виборчої ординації та дискусія над отим рефератом. Ця зміна передбачує як практичні майже повне відібавлення права вибору народних представників не-одіємим народам та всесторонню безпеку перед можливістю переходу до союму значимішого числа польських лівих. Подаючи поки що текст даної постанови, повернемо ще до цієї справи.

Начальна Рада З. Л. Н. зібрана в дні 31. січня 1925 р., визнає Парламентарний Клуб З. Л. Н., що би ставився ще підчас те-ерішньої соймової сесії переверсти зміну виборчої ординації до союму й сенату в ринках обов'язуючої констатції Республіки на наступні основи:

1) Загальне число со-й-мових мандатів повинно бути зменшене, згідно з про-ектом Начальній Раді подібним про-ектом виборчих округ, до 224 мандатів (з теперішніх 444 — прим. Ред.), в тім числі 185 мандатів в ок-ружних лістах та 39 мандатів в державних лістах.

2) Число мандатів в округах середньої (завидної Польщі) з правля не повинно перевищувати кількості трьох мандатів з одного виборчого округу, а у східних коєвідствах повинні бу-ти зменшені багатоман-дативні округи.

3) При поділі мандатів на округи треба особливо („w wyższej mierze“) бачити на увазі ті частини краю, які мають у Поль-щі перевагу („przewaga“) куль-турно, господарською і податковою силою і котрі при виборах з у-ра-хуванням виказали живішу частку, а тим самим жи-вніше зацікавлені спра-вами Річпосполитої.

4) Протидержавні партії та на прим. комуністи, повинні бути виключені з під пра-ва згодошування вибор-чих лістів.

5) Округи лістів, які позбавляють абсо-люту більшості голосів у виборчій ок-рузі, на яку припадають не більше ніж 1 мандат, отримують усі мандати тої округи.

6) З огляду на небезпе-ку чужих елементів, На-чальна Рада заявляє, що ра-дше за спільною лістою національного табору („obozu narodowego“), ніж за порозумінням виборчих лістів.

У. С. Р. Р.

Кредитова кооперація на Україні.

Система сільсько-господарського креди-тування на Україні складається з Цен-трального Банку, 9 губсельбанків та 1319 місцевих кредитових товариств.

Загальне число членів в 1319 товари-ствах — 311,000 господарств. Загальний бізнес цих системи вносився на 1 січня 1924 р. 47,380,000 карб., при чому бізнес Центрального Банку становив 7,861,000 карб., 9 губсельбанків — 15,699,030 карб., 1319 товариств — 23,789 карб.

В порівнянні з допільським часом бі-знес установ сільсько-господарського кредиту становить всього 283 проц.

До списку характеру найбільше позичок припадає на закупку засівного матеріалу, на закупку машин і робочої худоби, від-так на утримання спеціальних культур і пере-робку сільсько-господарських продуктів та на зведення будівель і меліорацію ґрунтів.

Позачка частина кредитів припадає на колективні сільські господарства (артілі, комуні).

Житлова справа у Києві.

На 1. листопада 1924. було у Києві бу-дівельних комуні 44 (03 проц.), орден-ованих — 2325 (15.5 проц.), закріплених за установами — 111 (0.7 проц.), за професі-ями — 194 (1.3 проц.), децентралізованих, се-бе, пов'язаних на прийняття власність — 8941 (60.1 проц.), безгосподарських — 3308 (22.1 проц.), а націоналізованих зал-пнікості 2500 найбільших будинків, площа яких складає 314 осей житлової площі Києва.

Житловий фонд селян в Києві в 1917 р. 88,220 кімнат і 220,000 кімнат. В 1924 р. було 78,000 кімнат і 183,651 кімнат, от-же за цей час „вибуло з строю“ 10,000 кімнат з 37,000 кімнатками.

З орденованих будинків професійні ор-ганізації мають 119, державні установи — 136, житлові кооперативи — 885, приватні особи — 1145. Числ. від наймів цих бу-дівель вносився в 1924 р. 500,000 карб.

Зруйновані і заплановані (безгосподарські) будинки майже не відновлюються. Для відбудови будинків потрібно по обчислен-ням місцеві ради 15 мільонів карб., яких нема і знайти не можна.

Українські вчені проти централізму.

В січні місяці н. р. відбувся в Харкові перший всеукраїнський з'їзд у слові наукового дослідження про-дукційних сил та народнього господарства України. В з'їзді взя-ли участь вчені всіх наукових осе-редків України. На цьому виявила-ся цікава тенденція стовпі росій-ської науки в напрямі централізації наукової праці.

Цій справі присвячений був окре-мий реферат професора Семков-ського. Сам реферат мав дуже зна-менний заголовок: „Погодження науково-дослідчої праці союзних республік“. Референт підкреслює, що данно ще далеко до революції панувала в російській науці така тенденційна система, щоби всі нау-кові засоби та наукові сили стяга-ти до російських центрів зі шко-дою для окраїн. Таку саму тенден-ційну систему стараються російські наукові кола проводити в життя і нині. До цього часу — наприклад — вважає Російська Академія Наук об-серваторію в Тифлісі та обсервато-рію в Миколаєві на Україні за свої власні і собі підлеглі.

Недавно відбулася нарада пред-ставників науки зі всіх республік СРСР. На ній саме порушено цю дуже цікаву справу. Представники Р. С. Ф. Р. стали на становищі, що наука є продукційною силою, отже тим самим є справою інтерна-ціональною і для того необхідно всю наукову справу централізува-ти, усунути наукову сітку поодинок-их республік і об'єднати всю на-укову працю в найстаршому та найбільш авторитетному осередку, тобто в російській федеративній республіці.

Представники України виступили енергійно проти такої думки про централізацію з мотивів принципов-их і практичних. Українці стали на становищі, що стягуючи всі науко-ві засоби та сили до російських осе-редків, окраїни обезкровлюються і їхня наука занепадає. Через те наука мусить у кожній республіці стати на власні ноги. Українці під-держали представників всіх інших республік і тому наради прийняли в цілості українську платформу.

Над цим рефератом виявлялася широка дискусія. В дискусії тільки один проф. Соболів заявився за становищем російських учених. Він твердив, що праця над розвитком наукових здобутків в окремих рес-публиках без керуючого росій-ського центра є різнозначна в дроб-ленні наукових дослідів. Професор Яворський, Буркнер, Сінцов, Лучицький, Лебедів і інші зайняли зовсім протилежне становище. Во-ни закинули проф. Соболіву перш за все нерозуміння завдань со-ціальної революції, бо на 7-му році революції не може бути й мови про дроблення, тим більше, що не є це ніяке дроблення, а навпаки висування і скріплювання творчих національних сил, що й покрива-ється з політичними напрямками большевизму в національно-куль-турній справі.

Про політичні централізаційні тен-денції московського центру до Укра-їни й інших республік нам давно відомо. Ми знаємо, що проти тих централістичних тенденцій почали останніми часами спершу несміливо, а чим далі то під впливом публич-ної опінії чиняв то сміливіше ви-ступати урядові кола України. Ці виступи були і є тим замітніші, що виконували їх члени КП(б)У, що являється філією російської ком-партії на Україні. Та про централі-стичні тенденції московської науки в відношенні до української ми до-відуємося перше. Це справді якийсь дивогляд. Невже російські вчені з Ленінграду та Москви думають, що в інтересах науки є монополізувати її та прив'язувати виключно до мо-сковських центрів? Невже через те вона стане більш інтернаціональ-ною, ніж тоді, коли вона буде розвиватися скрізь, де для того є

відповідні люди? Під серпанком у-ніверсальності науки чи пак тепер її інтернаціональності ці москов-ські вчені леліють інші мрії та ви-дїї. Вони не бажать допустити до самостійного розвитку української науки з чисто імперіалістичних мо-сковських мотивів. Ясно, що чим низшою буде українська культура, то тим більше є даних у Москві на те, що вони ту Україну відпо-відно присплять, обдурять, та до-ше продержать її в своїх руках як колонію. Де вже там дошуква-тися в них тих „інтернаціональних“ московських вчених якихнебудь уні-версальних, загально-людських мо-тивів! Звід цих фраз вилазить в цілій наготі суто-московська вели-кодержавна душа з усіма атрибу-тами поневолювання та використо-вування інших, в ім'я московського панування.

Очевидячки, що з тим більшим признанням слід повитати украї-нських вчених, які одноілітним фрон-том протиставили себе цим мо-сковським зазіханням на українську науку. Цим своїм становищем вони стали дійсно в обороні не тільки української науки, але й в обороні саме тих гасел наукової універсаль-ності, за збереження яких так ду-же заступалися Москва.

В останні часи взагалі слід під-креслити дуже відрядне явище на Україні, а саме: емансипаційні зма-гання всіх урядових і громадських чинників у напрямі визволення від московських централізаційних зма-гань щодо України. Це явище по-мітне подекуди навіть у рядах К. П. (б) У.

В. М.

ЛЕВ небагом АПОЛЬО

MESSALINA

Гарна як ангел,
страшна як сатана

в год. роц. гн. RINA de LUORO.

Українські Жиди.

Поклик д-ра Ізраеля Вальдмана.

Відомий сїоністичний діяч д-р Ізраель Вальдман, б. видавець і редактор „Lemberger Zeitung“, був одним з тих нечисленних жида-ських провідників, що в переломо-вих хвилях відчували вагу момен-ту. Ця прикмета вирізнявала й відмежовувала його від гурту его-їстично-гешефтарських офіційних представників сїоністичної партії, які в хвилях непевності ходили поміж дощ, а опісля фактично приєдналися до „побідників“. Тут справді „побіди“ гумористичний „принцип“, який часто висувається проти жидаського політично-мілі-тарного гешефтарства, що „наші“ це ті, які побідили.

Приглядаючись до беззастереж-ного опортунізму жидасько-сїоні-стичних послів і тієї ролі, яку на-тав „кресак“ сповняють Жиди, д-р Із. Вальдман, як син свого народу, вважав вказаним кинути на адресу галицьких Жидів кілька слів осто-роги.

У віденському неперіодичному журналі „Обєднання“ помістив д-р Вальдман статтю „До Жидів Схід-ної Галичини“, в якому зазначає, що ніколи не є заплано говорити історичну правду і все її повторю-вати. Жалюємо, що з відомих при-чин не можемо подати в цілості слів остороги д-ра Вальдмана, а з другого боку жаль, що автор не розтлумив її на всіх „кресових“ Жидів.

Так перестерігає своїх однопле-мінців д-р Вальдман, та можна сї-ло твердити, що його голос буде голосом „воїюшого на пустині“.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Диверсійний напад.

Вночі з 1. на 2. ц. м. перейшла польсько-радянську границю під Хорошою ватага 30 чоловік і на-пала на польський фільварок. Від-під польських жовірів підпер диверсантів.

Демарш союзників у Туреччині.

Грецький посол у Парижі Полі-тис Інвереніював у французьким уряді в зв'язі з видаленням скуме-ничного патріарха в Царгород. Вказав на сквилювання, яке є в Греції з цієї причини. Між фран-цією, Англією й Італією йдуть ди-пломатичні розмови в справі спільної акції в грецько-турецьким конфлікті. Ці три держави евену-ально інтервеніюватимуть у ту-рецького уряду, щоби одержали принципіальне приречення, що високих духовників не андалить із Туреччини. — На засіданні грець-кої ради мін. генерал війни Конді-тис загрозив, що подастеся до ди-місії, колиб грецький уряд не зажа-дав від Туреччини згоди на пово-рот патріарха й зазначив, що Гре-ція не повинна згодитися на ніяку іншу сатисфакцію, а щоби цю ціль здобути, не повинна здержатися на-віть перед війною. — Екуменічний патріарх прибув до Солуня. При-вітала його алада й ріжні делега-ції. Шеф ген. штабу ген. Мазара-кіс конференвав з през. ради мін. і мін. комунікації. — Аятолійська Тел. Агенція відомола, що патріар-ха Константинопа видадено, бо підля-гає договорі про виміну населен-ня. Турецький амбасадор в Парижі заявив директорів політ. департа-менту мін. загр. справ, що Туре-чина вірить незломно в свої права, тому спротивиться аській інтервен-ції міжнар. трибуналу справедливо-сти в грецько-турецьким конфлікті.

Закони про мову.

З Варшави відомоляють, що по-кінчено приготівні праці до вве-дення в життя законів про мову для Білорусинів. Тепер приступили до управління цієї справи в від-ношенні до Українців.

Маркс нонц. Німеччини?

Німецькі парл. партії радят-вирочно над справою наслід-ства президента Німеччини. Зага-рюють, що дотеперішній кан-дидат в разі нового вибору „му-“ цього становища. Тому який-тв згодяться на ви-останнє
-на Маркса.

